

‘We hopen dat kinderen naar school blijven gaan en niet afglijden’

Door Klaske Delhij

In de kleine, bedompte kamer staan twee bedden en een kast. Aan de muur hangen posters uit popblaadjes, de tv schalt de kamer in. In de andere kamer staat nog een bed, naast een kacheltje waarop gekookt wordt en een klein aanrecht zonder stromend water. Hier woont Anni met haar vader, moeder en twee broers. Verlegen staat ze in het gangetje te kijken naar het bezoek, een delegatie van het Bulgaarse en het Nederlandse Rode Kruis. Haar moeder kijkt bedrukt naar de grond en veegt verwoed de tranen van haar wangen, terwijl ze vertelt over haar man die in het ziekenhuis ligt met tbc, en over haar kinderen die niet naar school gaan. Geen geld voor. Ze moeten rondkomen van 95 leva (ca. 50 euro) per maand, maar de laatste keer dat ze geld heeft gezien van de sociale dienst was in juni. Ze weet niet hoe

ze aan hout moet komen voor de winter. Haar dochter, die in een hemdje, korte broek en op blote voeten rondloopt, heeft geen schoenen voor de winter. Stroef knikt de vrouw dat er foto's gemaakt mogen worden. Bij de eerste flits worden de emoties haar echter teveel en loopt ze weg. Even later komt ze terug, de 12-jarige Anni houdt haar moeders hand vast en de camera's zoemen.

“Het is eigenlijk: knop om en foto's maken,” zegt Helena Axler, als het Rode Kruisbusje de zigeunerwijk weer verlaat. Axler is bestuurslid van het Rode Kruis district Dordrecht-IJsselmonde en heeft sinds juli het Bulgarije-project in haar portefeuille. Samen met de districten Hoekse Waard en Noordelijk-Noord Limburg steunt Dordrecht-IJsselmonde een tehuis voor zwerfkinderen in Russe. Het tehuis is opgezet door het Bulgaarse Rode Kruis en biedt een tijdelijke slaapplek aan zo'n twintig kinderen. De meeste kinderen zijn Roma, zoals zigeuners zichzelf noemen. Daarnaast runt het tehuis een dagopvang, waar kinderen dagelijks een maaltijd kunnen krijgen. Dat zijn kinderen die ‘op de rand van een zwerf bestaan’ zijn, aldus dr. Rudenko Yordanov, directeur van het tehuis. Anni en haar broertje Borislav van elf komen elke middag naar de dagopvang.

Rondleiding

Eind oktober kreeg Helena Axler de kans om het project te bezoeken. Naast een rondleiding in het tehuis, stond ook een bezoek aan de zigeunerwijk

op het programma, zodat de Nederlandse geldgever met eigen ogen kan zien in welke omstandigheden de zwerfkinderen opgroeien. Een aangrijpende ervaring, vond Axler. Ze moest wel even slikken toen ze haar camera tevoorschijn haalde om de erbarmelijke omstandigheden vast te leggen, maar 'helaas' zijn foto's van de harde realiteit nodig als de Rode Kruis-districten straks fondsen gaan werven voor het project.

De drie districten hebben zich voor drie jaar vastgelegd om het project in Bulgarije te steunen, voor een gezamenlijk bedrag van bijna 12.000 euro. Dat geld willen ze binnenhalen door publieksacties en

Rode Kruis Dordrecht-IJsselmonde en Hoekse Waard op de bres voor Bulgaarse zwerfkinderen

fondsenwerving bij bedrijven. Overigens gaat het niet alleen om de centen, benadrukt Axler, de morele steun is minstens zo belangrijk. Daarom vond ze het belangrijk om het tehuis zelf te zien, zodat ze de mensen leerde kennen en 'je weet over wie je praat, maar ook mét wie je praat'. "Je ziet gewoon dat deze mensen zó betrokken zijn, en onder zulke moeilijke omstandigheden moeten werken. Dan is het fijn als anderen zich hun lot aantrekken." Ze is dan ook vast van plan om de relatie meer inhoud te geven dan alleen die van geldgever. Het Rode Kruis spreekt nadrukkelijk niet van 'adoptie' van een project, maar van 'projectparticipatie'. Centraal staat daarbij de gelijkwaardige relatie tussen de Rode Kruisverenigingen. Een mogelijke invulling daarvan is een uitwisseling tussen de Rode Kruis jongeren in Russe en in de drie Nederlandse districten, volgens Axler. "Zo kunnen we elkaars cultuur leren kennen." In een ontmoeting met de jeugdige vrijwilligers in Russe wordt enthousiast gereageerd op het voorstel om te e-mailen met Nederlandse leeftijdgenootjes. "Ik heb altijd al graag in het Engels willen corresponderen met iemand in het buitenland," roept een meisje. Binnen een mum van tijd is de lijst volgeschreven met adressen.

Enthousiast

Tijdens de rondleiding door het tehuis voor zwerfkinderen lichten de ogen van Yordanov op, als hij de kinderen enthousiast bezig ziet met herfstbladeren en kleurpotloden. De spontane en blijde gezichtjes doen hun ellendige situatie haast vergeten. Veel kinderen belanden op straat door een onhoudbare situatie thuis: verwaarlozing, geweld binnen het gezin, of omdat ze gedwongen worden tot prostitutie, diefstal of bedelarij. Anderen blijven alleen achter als hun vader of moeder overlijdt, in de gevangenis komt, of de kinderen verlaat. Door

de hoge werkloosheid in Russe - volgens officiële cijfers 18%, maar schattingen belopen tot 30% - zijn de armoede en de problemen alleen maar toegenomen, vooral bij de Roma minderheid. Yordanov heeft een doffe blik in zijn gelaat als hij de realiteit schetst. Kinderen die op straat zijn beland, kunnen tijdelijk terecht in het tehuis voor onderdak, waarna wordt bekeken of ze teruggeplaatst kunnen worden in het gezin. "Maar u heeft gezien dat dat niet altijd een goeie oplossing is," verzucht hij. De andere kinderen worden in een internaat of weeshuis geplaatst. "We krijgen vaak kinderen terug die ontsnappen uit het internaat," vertelt een mentor en wijst op een klein jochie, dat niet ouder lijkt dan negen: "Hij zit hier al voor de 27^e keer." In veel internaten heerst een militaristisch regime, zijn de hygiënische omstandigheden erbarmelijk en is het niet ongevoel dat er 100 kinderen verblijven. Bovendien gaan de internaten dicht tijdens de schoolvakanties: vijftien dagen in de winter, tien dagen met Pasen en drie maanden in de zomer. Hierdoor staan veel kinderen na een tijdje weer op de stoep van het tehuis in Russe. Sinds een nieuwe wet op de kindbescherming enige maanden geleden van kracht is geworden, zijn er echter wel plannen bij de overheid om meer kleinschalige internaten op te zetten, met een huiselijke sfeer en aandacht voor het individu. "Ons tehuis is een goed voorbeeld voor dit soort kleinschalige opvang," aldus Yordanov.

"Als de kinderen hier binnenkomen hebben ze hoofdluis, zijn ze vaak zwaar ondervoed, vervuild of ziek. We geven ze kleren, schoenen, eten, medicijnen. We moeten ze de meest elementaire zaken bijbrengen, zoals tanden poetsen, zichzelf wassen, eten met mes en vork. Daarnaast proberen we ze naar school te krijgen, door ze les te geven in taal. Niet alle kinderen gaan echter naar school, dus die houden we dan bezig met spelletjes, zingen, uitjes naar het park," vertelt de mentor.

Preventief

Het leven van een zwerfkind lijkt soms een vicieuze cirkel, beaamt Yordanov, en het is moeilijk om daar uit te breken. Daarom probeert het Rode Kruis ook preventief te werken, zoals de dagopvang, en door elke dag brood en melk uit te delen aan zo'n veertig kinderen op een school in een Roma-wijk. "Op een lege maag kun je niet leren. We hopen dat de kinderen op deze manier naar school blijven gaan en niet afglijden." Soms lukt het niet. Hij vertelt over een jongen van 19 die regelmatig in het tehuis is opgevangen, maar tegenwoordig in een houten keet bij het station slaapt. Hij is schuw en getraumatiseerd.

In het souterrain staan kasten met tweedehands kleding, die het tehuis krijgt van andere organisaties of bedrijven. Schoenen, sokken en ondergoed worden nieuw aangeschaft uit hygiënische

overwegingen, vertelt Yordanov. “Nee, wij zamelen geen kleding in voor het tehuis,” Helena Axler schudt haar hoofd, “Wij geven geld, zodat ze daar zelf kleren voor kunnen kopen. Daar help je de lokale economie ook mee.” Het pand – dat door de gemeente Russe voor de komende vijf jaar gratis ter beschikking is gesteld - heeft deze zomer een opknapbeurt gehad, dankzij de donaties van de Nederlandse districten, vertelt de beheerder. De oudere man vervult voor de kinderen de rol van ‘opa’ en geniet daar zichtbaar van. “Ze hebben me geholpen bij de reparaties en het onderhoud. Daar steken ze wat van op en ze vinden het hartstikke leuk,” glundert hij. Hij slaat de kinderen gade, die aan het basketballen zijn, en wijst daarna op het tuintje voor het gebouw, dat tevens een opvoedkundig doel dient. Op de tulpenbollen die Helena Axler aanbiedt wordt enthousiast gereageerd, en Yordanov belooft dat de kinderen zullen helpen om ze te planten. “Als ze opkomen in het voorjaar, kunnen jullie nog eens aan ons denken.”